

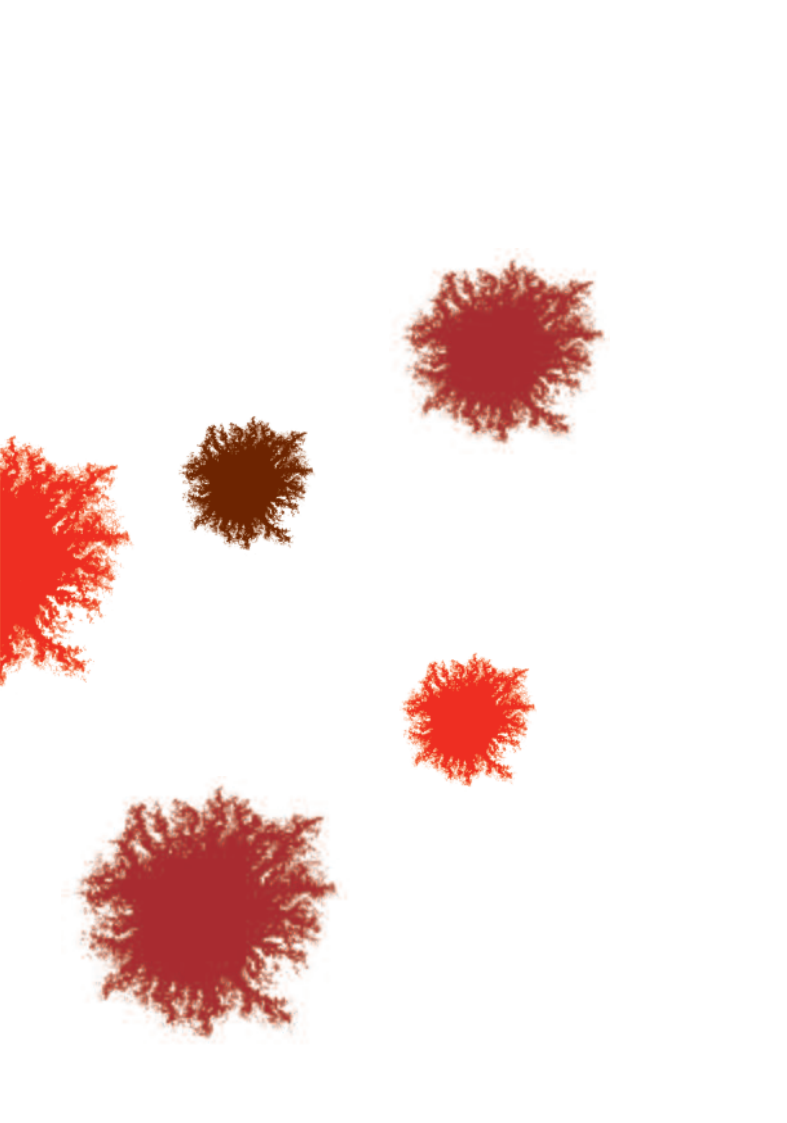
Marc Granell

**Dilluns
de poesia
a l'Arts
Santa
Mònica**

**Presentació
de Maria Josep Escrivà**

 Generalitat de Catalunya
**Institut
de les Lletres Catalanes**

SANTAMÒNICA

Oda als peus adolorits de Marc Granell

Maria Josep Escrivà

Els peus de Marc Granell són, si ens fiem dels seus versos, «menuts i grossos / amples, lletgets», i li fan «sempre un mal / [...] de mil dimonis». I a més a més són feixucs i no li permeten tenir una relació àgil i desimbolta amb la terra que trepitja. Tanmateix, Marc Granell no deixa de reconèixer, a favor de les seues extremitats, que «Som el que som / gràcies a ells», perquè, entre altres coses, ens deixen «[...] lliures / les mans per fer / treballs, carícies, / menjars, adéus...» (*Oda als peus*, 2008). I poemes, hi caldria afegir: lliures les mans per escriure poemes.

Els peus adolorits de Marc Granell, tractats de manera juganera en aquest llibre adreçat als lectors més joves, hi funcionen com a sinècdoque: són els representants anatòmics d'un cos sencer, que *corporifica* alhora una existència marcada per la consciència de la desolació de l'individu com a ésser i en relació amb el món. Repetidament citats són uns versos del llibre *Materials*

per a una mort meditada (1980): «Ets cos i un absurd / perfil imperfecte contra els dies.» Però podem retrocedir encara més, fins a l'any 1976, quan Granell feia servir una imatge molt gràfica, d'un realisme punyent, per recordar les limitacions físiques i els *obstacles* en una situació de quotidianitat d'un nen en un moment i un entorn detestables: «[...] poltres, les barres, les dues paral·leles / que mai no pogueren sostenir-me / i esborrar la seva memòria, que ningú / no sabés mai que havien existit / tals artefactes d'innocent tortura» (*Llarg camí llarg*, 1977).

Un físic, per tant, fràgil, aclaparador, que contrasta amb una actitud mental vigorosa i, sobretot, contestatària, que s'oposa frontalment, des de la denúncia, des de l'acusació verbal despietada, a les situacions que comporten *ignomínia*, i a aquells que les protagonitzen o les provoquen. Hi ha conceptes associats irremeiablement a un escriptor. La *ignomínia* forma part del camp semàntic de la poètica granelliana. Doncs bé, aquella actitud mental inconformista és coherent amb una poètica que, si ens fixem en el que diu l'autor en aquestes mateixes pàgines, se sustenta en «l'essència revolucionària» de la poesia o en el convenciment que «la poesia ha de recuperar la fe en el seu esperit revulsiu». Segons el diccionari, són *revulsives* aquelles coses «que, tot i causar sofriment o alarma, són saludables per la reacció que produeixen». Sospite que podrien causar «alarma» versos com aquests del poema «Madinat at-Turab», una de

les denominacions àrabs amb què es va conèixer l'actual ciutat de València: ciutat de pols, o de fang, o potser ciutat tomba. Per a Granell, en un dels seus poemes més despietats: «Ciutat de serps i rates coentes i terribles, / per tu passeja lliure la ignomínia més fonda / i rep la traïció homenatge cada dia / dins els cors bondadosos dels teus fills estimats» (*Corrent de fons*, 1999). Haurien de produir alarma, i l'alarma, reacció, si no fos que el poble valencià, com la seua ciutat representativa, encara roman anestesià i es dilueix «sota el fum del foc de l'artifici».

El pròxim any 2017 se'n compliran quaranta de la publicació d'un quasi llegendari *Llarg camí llarg* que va guanyar el 1976 el premi Vicent Andrés Estellés dels Octubre. A la bibliografia del final es poden anar seguint tots els títols que vénen després. Llibres amb una línia temàtica comuna: el dolor de l'existència, pròpia i aliena; el fastig, i alhora l'empatia, envers el dolor del món, sempre des de la implicació moral amb aquest dolor, i des de la lucidesa reparadora que la consciència d'aquest dolor comporta. Podria semblar que em contradic, afirmant això, però els versos m'ajuden a reafirmar-m'hi: «Pensar-se mort conhorta / els dies, llarguíssims, passats dempeus i fràgil / contra el cos avorrit. Aquella mirada / produeix tenebres insomnes» (*Materials per a una mort meditada*, 1980). L'antítesi, només aparent, d'aquest darrer sintagma, marca l'actitud de no-resignació, de denúncia i de veu d'alerta, al cap i a la fi. La d'un poeta que

es manté íntegre tot al llarg de la seua obra (incloent-hi l'adreçada als infants), la qual, al meu parer, arriba a la manifestació més àlgida amb dos títols que no es poden dissociar: *Fira desolada* (1991), resultat d'una llarga gestació de set anys, i *Corrent de fons* (1999). Dos llibres que se'ns presenten amb una sintaxi més relaxada i amb una càrrega important de pensament que es nodreix, especialment en el segon cas, i s'expressa, a través de poetes, de pintors, de filòsofs i de creadors de referència per a la pròpia filosofia de vida i d'art. Entre un i altre títol, un recés de llum, inaudit, dintre d'aquest camí de tenebres despertes: *Versos per a Anna* (1998), dedicat a la seua companya de vida, Anna Lis: «la sola veritat que ensenya i salva». Això sí que sona a revolució, en el món íntim del poeta enamorat, que en devia ser el primer sorprès!

Però, a pesar d'aquesta concessió beatífica, crec que no exagere si concloc dient que, en Marc Granell, l'única fe incontestable és la poesia. Vet ací la força vital, el ver-tader esperit revolucionari d'aquest pessimista irreduc-tible que continua creient en la necessitat de la poesia, i dels qui la practiquen, com a consol en un món –el seu, el nostre– degenerat: «Els poetes són els éssers / més imprescindiblement inútils / que hi ha sobre la terra».

Així m'ho va justificar Marc, fa uns mesos, en una conversa que vam transcriure a les pàgines d'una antologia recent: «Per això la seua imprescindible inutilitat. La contemplació de l'art, la lectura del poema és l'únic

que ens trau de nosaltres mateixos, del nostre jo omnipresent, del nostre egoisme essencial, i ens connecta amb la realitat profunda, la que no ens deixa veure l'atragada forma de viure que ens hem imposat, contravenint totes les recomanacions dels filòsofs més savis» (*Marc Granell recitable*, 2015).

Tornem al principi. I agraïm a la feixuguesa dels peus de Marc Granell —que li van impedir ser atleta, o model de passarel·la, o ballarí—, que l'encaminaren a decantar-se per l'art de qüestionar i qüestionar-se l'existència des del treball poètic amb les paraules. Així des de fa més de quaranta anys, quan va escriure aquell *Llarg camí llarg* que ni ell mateix podia imaginar que, a pesar dels seus peus cansats i adolorits i de la seua tenebra interior, l'havia de dur tan i tan lluny en aquesta dedicació vital que és practicar i proclamar el caràcter revulsiu del poema.

Maria Josep Escrivà (el Grau de Gandia, la Safor, 1968). Filòloga i poeta. Es dedica professionalment a l'edició i correcció de textos, des de l'editorial valenciana Edicions 96. És autora de cinc llibres de poesia, els últims dels quals són *Flors a casa* (premi Jocs Florals de Barcelona 2007) i *Serena barca* (2016). També és autora de diverses narracions. En la seua vessant d'activista cultural, presideix l'associació Saforíssims Societat Literària, que treballa per promoure i divulgar la literatura d'autors saforencs dintre i fora de la comarca.

Marc Granell va nàixer a València el 1953. Ha publicat una trentena de llibres de poesia per a adults i per a infants. A banda de la publicació en poemaris individuals, els seus poemes també apareixen en bona part de les antologies de poesia catalana actual. A més a més, alguns han estat traduïts a altres llengües (castellà, gallec, portuguès, anglès, italià i suec). Ha rebut diversos premis literaris: el Vicent Andrés Estellés (1976) i l'Ausiàs March de Gandia (1979), el Premi dels Escriptors Valencians del 1991, 1992 i 2016 i el Premi Samaruc de Literatura Infantil (2010). Va ser cofundador de la revista *Cairrell* i actualment és membre del consell de redacció de la revista *Reduccions*. Ha dirigit diverses col·leccions de poesia en diferents editorials del País Valencià, com ara Gregal, Germania, Institució Alfons el Magnànim-IVEI o Tàndem.

Poètica

Marc Granell

Sempre he cregut en l'essència revolucionària de la poesia, perquè és la no acceptació fonamental, la pregunta que obre escletxes en el silenci mineral i absolut que ens acompanya i ens angunia. L'expressió del pensament emocionat i eternament sorprès i inquisitiu que ens acosta, a través de la música de les paraules, del seu rescat i la seua restitució, a la realitat última d'allò que som i d'allò que és el món en el qual som. Davant la degradació permanent i imparabile de les paraules, del robatori sistemàtic que en fa el poder per a deixar-nos més cecs i despullats encara, la poesia ha de recuperar la fe en el seu esperit revulsiu per a acomplir aquella missió que Mallarmé li assenyalava i que ara és més urgent i necessària que mai: «Donar un sentit més pur a les paraules de la tribu».

VESPRADA DE FESTA

Ací segut.

Mentre el sol parpelleja en els tolls que ahir
trencaren l'eterna simetria del pati
on totes les vesprades
fèiem gimnàstica uniformats,
blau i blanc, entre quaranta
nens sufocats en els seus crits,
els seus afanys per tal de ser
el més hàbil, més veloç, més fort,
per tal de ser el més inútilment lliure.

Ací segut.

Mentre sofries la pluja
per no ser suficient per a inundar els soterranis
i arrossegar amb ella
els poltres, les barres, les dues paral·leles
que mai no pogueren sostenir-me
i esborrar la seva memòria, que ningú
no sabés mai que havien existit
tals artefactes d'innocent tortura.

Ací segut.

Mentre resaves –no sabies a qui,
tu ja no hi creies, però sí, era necessari
creure l'infern– i senties
galops de formigues córrer pel teu ventre
i reies, sense cap gana, les gràcies d'algun company
i esperaves.

Ací segut.

Mentre observes la gent que passa
i el sol parpelleja en els tolls

i ja no m'importa. És festa
aquesta vesprada.

De *Llarg camí llarg*, 1977

VESPRADA D'AMOR I ÚNICA

Llavors va dir-li Jesús...

MARC, 7, 29

Mira, Joan, l'amplíssima vesprada.
És mentida l'home
i la serp
i l'arbre.
Sols el teu cos i el meu existeixen.
Després ja no. Però em sent
tranquil i els teus llavis
em saben, corren pas a pas
aquesta pell tan feble que suporta.
La teua abraçada és l'única memòria.
¿Saps?,
hi ha gent que em vol déu
i escriuen
fantàstiques històries que mai no he procurat.
Els poderosos necessiten
l'arma més perfecta.
I seré l'arma més perfecta.
L'engany
és allò que més dura.
I algú, així,
qualsevol dia,
parla aquesta vesprada
on tant t'estime i bese
el teu cos fet de cos i no-res.

De Refugi absent, 1979

TERRA LLIURE

A Carme Ruiz i Manuel Tarín

Perquè era verda i encara pot ser verda.
Perquè és la veu dels morts que l'estimaren.
Perquè era una i encara pot ser una.
Perquè és cançó d'un mar sense memòria.
Perquè era neta i clara i no sabia
dir paraules de parla estrangera.
Perquè és batec a les goles incendiades.
Perquè era nostra i encara pot ser nostra.
Perquè és un cor que agonitza entre cadenes.
Perquè era blat i gavina en el matí.
Perquè ens la volen morir com si fos núvol.
Perquè encara naix fills amb l'alegria
de saber-se-la en la pell i la batalla.

D'Exercici per a una veu, 1983

CANT DE PRIMAVERA

Ha passat l'hivern,
un hivern en què la mort
m'ha habitat, altíssima,
i s'ha endut el caliu assossegat
de cossos i de veus tan estimades.
Diuen que amb les flors la primavera
torna a nàixer el desig i la pluja
amable de l'oblit i del costum
ben nou que et fa créixer
més segur entre els buits que es multipliquen.
Mai, però, no pot vèncer el temps del tot
aquell gel que ha quedat enganxat
al racó més carícia dels dies
fins al no-res.

De *Fira desolada*, 1991

RÈQUIEM

*Petit, el món, i a més, per sobrepuig,
dia a dia ens presenta la nostra pròpia imatge:
un oasi d'horror dins un desert d'enuig!*

CHARLES BAUDELAIRE

Que la pau siga amb tots vosaltres,
germans en l'egoisme i l'estultícia.
Que us siga favorable i acollent
el parany que durant segles hem bastit
sota la pell indestructible de cada innocència.

Són durs els temps i fa bo d'amagar-se
les mans en les butxaques del conhort
propici i estudiat ben a propòsit
per ocultar l'olor de la intempèrie,
del buit sense resposta possible
que ens despulla els camins i la mirada.
No hi ha raons que ens facen sospitar
l'existència imprescindible de la culpa
que, com un bosc conegut i confortable,
hem instal·lat al bell mig de les venes.
I, tanmateix, és la casa on habitem
l'angúnia de saber-nos la mort
quan naixem nascuda a les entranyes.

Potser un dia intentaran clarícies
aquells en qui ens volem mentir perpetus.
Trencaran els panys i colgaran una a una
per sempre més les nostres calaveres
sota l'única i blanca, gloriosa rialla.

De Fira desolada, 1991

LABERINT

A Elisa Pascual

La infelicitat és la cosa més natural del món,
la més càlida, la més entranyable.
S'és infeliç perquè s'és. Perquè es diuen
coses com aquestes i no se sent
el tret immediat en el cor de qui les diu.
S'obriria, però, si així una esclatxa?
El gest paralitza el desig un instant.
El desig, tanmateix, del gest fa àmbit
on el dolor perdura parets inacabables.

De Fira desolada, 1991

DESCRIPCIÓ DE LA VESPRADA

Aquesta vesprada d'estiu no té memòria
ni sap per què li creixen
gavines mudes i tènues en el front tan blau.
Camina lenta, tranquil·la, absorta, indesxifrable,
com un cavall de neu entre el perfum del jardí en flor.
Aquesta vesprada d'estiu no té braços, ni mar,
no té llavis. Ignora
un dolor com aquest, que l'habita i la contempla
envejós desfer-se immutable i joiosa en la nit.

De Fira desolada, 1991

No hi ha llum com la llum amb què il·lumines
el món quan apareixes i t'acostes,
carrer avall, cap a mi que intente
debadés desxifrar tanta tenebra.

No hi ha mar com la mar amb què m'inundes
de puresa la pell en l'abraçada
quan arribes i els cossos s'entrellacen
en l'oblit del desert i de les ombres.

No hi ha bosc com el bosc amb què perfumes
cada instant que amb tu estic, cada presència
tan clara com les sendes que transite
en tu i amb tu cap a cims bells i savis.

De Versos per a Anna, 1998

MADINAT AT-TURAB

A Josep Giménez

Estesa sota el sol desprietat del migdia
enllà lluny et contemple, ciutat de la vergonya,
ciutat de fang fet falsa esplendor de misèries
amagades sota el fum del foc de l'artifici.

Ciutat de serps i rates coentes i terribles,
per tu passeja lliure la ignomínia més fonda
i rep la traïció homenatge cada dia
dins els cors bondadosos dels teus fills estimats.

Has venut la memòria com qui ven taronges
per un plat de llentilles podrides que et foraden
el ventre a poc a poc com metralla fins a obrir-te
soterranis de fel on pul·lulen les panteres.

En tu he nascut i en tu visc i per això t'estime
i per això t'odie amb el fàstic més roent,
tomba perfecta i desolada que lluny contemple
al sol estesa, mort de desig i viu d'horror.

De Corrent de fons, 1999

REBUDA I HOMENATGE ALS MEMBRES
SUPERVIVENTS DE LES BRIGADES
INTERNACIONALS ARRIBATS A VALÈNCIA
EL 8 DE NOVEMBRE DE 1996

A Vicent Lladró

La memòria és un sol clavat a l'esquena
que mai no es fa nit, una bala que plou
cada dia el cadàver d'un somni grandios i perfecte
sobre la pell callada.

Sonaven himnes i avions. Les serps pujaven
per totes les xemeneies de totes les fàbriques d'Europa
i ocultaven el cel. No hi havia ja cel. No hi havia
un mal bri d'horitzó que dur-se a l'esperança.

Una sola por,
un sol dolor,
un sol cos humiliat
són totes les pors,
tots els dolors,
tots els cossos humiliats de la terra.

¿En quina bandera cap
tanta sang vessada,
tantes albes mortes?
¿En quin idioma parlen
les tombes que cavàreu
i ens dueu en les mans com un present dolcíssim?

Vinguéreu de molt lluny. Torneu ara
de no sé quins camins, quines passions,
quines traïcions,
quantes renúncies, quins tedis.

Sonen himnes i avions. Les serps pugen
per totes les antenes de tots els terrats de la ciutat
callada.

La memòria és un cos, aquest tan jove,
que us saluda amb un somni grandíós i perfecte
vivint-li la mirada.

FOSSA OBERTA

Els morts no saben ja per què moriren.

IANNIS RITSOS

No saben ja aquests morts per què moriren,
per què l'espant omplint la nit d'agulles,
per què el dolor i el tret que els foradava,
tan veloç i voraç, la carn i els somnis.

Han passat junts els anys dins de la terra
anònima i nua en la qual colgaren
els seus cossos ja freds perquè els podriren
a pressa els cucs fins a l'oblit perfecte.

I es van podrir, ben cert, es van podrir.
Aquests ossos trencats així ho proclamen,
aquesta calavera que ara mira
sense ulls de nou el sol ho està dient.

Com diu també, però, la nit aquella,
l'espant i el tret al front fet forat fondo,
fondo dolor que fem memòria i nom
contra el crim i l'oblit, contra el silenci.

De Tard o d'hora, 2006

A PUNT

Som a punt
de tocar fons,
de baixar
l'últim graó
i enfonsar-nos,
fins al coll,
fins a la llàgrima,
en el fang
sucós i càlid
de la derrota
final.

Perquè anem
vençuts, anem
amb les butxaques
plenes de sang,
que pesa
com el plom,
com el fem
que fem i som
i ens precipita,
sense atur,
sense clemència,
abisme avall.

I ja no queda
pedra ni flor,
ni clau ardent
on penjar
ni que siga
l'esperança.

Poema inèdit

TÚMUL DE MAHMUD DARWISH

No hi ha silenci més alt que el silenci
d'aquesta veu callada tan de sobte,
d'aquest cor emmudit mentre somiava
cançons per germinar en el nou dia,
cançons de mel i joia que serien
ales en foc enceses de memòria.

I no ho seran.

Però hi haurà un nou dia
de joia i mel perquè fet amb els versos
amb què has vençut l'oblit amb què volien
morir per sempre tantes morts tan teues,
tanta terra tan teua, tan violada,
que per tu són i seran perfum blanquíssim
d'un gesmil més pur i alt que aquest silenci
tan alt i pur de dolor en què has entrat.

Poema inèdit

LES VEUS

Tornen de nou les veus que se n'anaren
i deixaren el món callat com una pedra,
com un desert de gel,
com un no-res en flor.

Vénen molt lentament.

I a espai comencen
a fer paraula i cant
cada mirada,

a obrir portes i estius al cor que espera,
com un hivern molt vell,
renàixer foc.

Poema inèdit

VINDRÀ LA MORT

Vindrà la mort
i no tindrà ulls
i no podrà
dir aquesta boca és meua
car no tindrà
llengua ni llavis ni tindrà
mans on hauria de tenir
aquelles mans de gel que, en agafar-te,
et cremarien.

Vindrà la mort.

Serà un gran buit
etern i tou. Serà un descans.
Bellíssim.

Bibliografia

Poesia

Llarg camí llarg. València: Eliseu Climent, 1977.

Refugi absent. Barcelona: Ed. del Mall, 1979.

Materials per a una mort meditada. Gandia: Ajuntament de Gandia, 1980.

Exercici per a una veu. València: Federació d'Entitats Culturals del País Valencià, 1983.

Tria personal, 1976-1989. València: Ed. de la Guerra, 1990.

Fira desolada. Barcelona: Columna, 1991.

Versos per a Anna. Alzira: Bromera, 1998.

Corrent de fons. Barcelona: Ed. 62-Empúries, 1999.

Poesia reunida, 1976-1999. Pròleg de Vicent Alonso. Paiporta: Denes, 2000.

L'Horta nostra. Fotografies de Susi Artal. València: Ed. Per l'Horta, 2002.

Tard o d'hora. Paiporta: Denes, 2006.

Jazz. Gravats d'Andreu Alfaro. València: Ed. Rosalía Sender, 2006.

Notícia de la tribu. Antologia. Introducció i selecció de Gonçal López-Pampló i J. A. Fluixà. Alzira: Bromera, 2015.

Poesia per a infants

L'illa amb llunes. Guia de lectura de Francesc Calafat. Il·lustracions de Manuel Granell. València: Tabarca, 1993.

La lluna que riu i altres poemes. Il·lustracions de Paco Giménez. Madrid: Anaya, 1999.

El ball de la lluna. Il·lustracions de Manuel Granell. València: Tàndem, 2003.

El planeta que era blau / El planeta que era azul. Pròleg de Mar Pavón. Il·lustracions de David Guirao. Màlaga: Centro de Ediciones de la Diputación de Málaga, 2004.

Oda als peus i altres poemes. Il·lustracions de Manuel Granell. Alzira: Bromera, 2008.

El domador de línies. Il·lustracions de Paco Giménez. Cartarroja: Perifèric, 2009.

La dansa dels versos. Il·lustracions de Xan López Domínguez. València: Editilde, 2009.

La vida que creix. Selecció i pròleg de J. V. Garcia Raffi. Il·lustracions de Paulapé. Algemesí: Andana, 2015.

Bibliografia

Traduccions de poesia al català

Erich Fried, *Exercicis preparatoris per a un miracle* [amb Gustau Muñoz]. València: Alfons el Magnànim-IVEI, 1991.

Claes Andersson, *Allò que es féu paraula en mi. Tria personal 1962-1993* [amb J. Uriz]. Paiporta: Denes, 1996.

Vito A. D'Armento, *Equipatge lleuger*. Paterna: Germinal, 2001.

Camillo Sbarbaro, *Nou poemes de Pianissimo*. Carcaixent: Ed. 96, 2007.

Traduccions de poesia al castellà

Vicent Andrés Estellés, *Ciudad susurrada al oído*. Pròleg d'Enric Sòria. Paiporta: Denes, 2003.

Josep Piera, *La sonrisa de la hierba y otros poemas*. Paiporta: Denes, 2008.

Traduccions de la seua obra a diverses llengües

Bob de Nijs, *De koele hoeken en kanten van de schaduw. Hedendaagse Catalaanse poëzie*. Meerbeke-Ninove: Point, 1990.

A. Jiménez Millán, *Poesía catalana contemporánea*. Màlaga: Litoral, 1993.

A. Broch i I. Cònsul, *Quinze poetas catalães*. Porto: Lirmiar, 1994.

X. Rodríguez Baixeras, *Trece poetas cataláns*. A Coruña: Espiral Maior, 1995.

R. Rossi i V. Gómez Oliver, *Antologia della poesia spagnola*. Cittadella: Nuove Amadeus, 1996.

J. Brú i J. Souza, *He decidido seguir viviendo... Muestra bilingüe de poesía catalana actual*. Guadalajara (Mèxic): Universidad de Guadalajara, 2004.

F.-M. Durazzo, *48 poètes catalans pour le XXI siècle*. Quebec: Écrits des Forges, 2005.

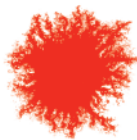
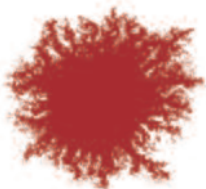
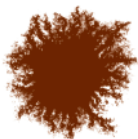
Lasse Söderberg, «Tolv inträdesbiljetter till den katalanska poesin. Sexton katalanska poeter», *Lyrikvännen* [Lund (Suècia)], núm. 5, 2014.

Aquesta selecció de poemes
de Marc Granell
es publica el 19 de setembre de 2016
amb motiu del recital del poeta
dins el cicle Dilluns de poesia
a l'Arts Santa Mònica, Barcelona.

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica 2016

**Totes les sessions tindran lloc
al claustre de l'Arts Santa Mònica
els dilluns a les 19 h**

Arts Santa Mònica

Centre de la creativitat

La Rambla 7

08002 Barcelona

T 935 671 110

artssantamonica.gencat.cat

Entrada lliure

Mitjà col·laborador:

NÚVOL

Col·laboren:

PEN
català

AELC
ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS
EN LLINGÜA CATALANA

Organitza:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura